

RADIONUKLID-CISZTERNO-MYELOGRÁFIA SPECT- MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

Írta: Borbély Katalin

1. Háttér információk és definíciók

A liquortérbe juttatott, a liquorral elkeveredett radiofarmakon a liquorral együtt áramlik, így a leképezéssel a liquoráramlás útja, üteme követhető. A leggyakrabban alkalmazott radiofarmakon, a ^{99m}Tc -DTPA nem lépi át a vér-agy gátat, a liquortérben marad.

2. Leggyakoribb indikációk

2. 1. Liquordinamikai zavarok, különböző eredetű és típusú hydrocephalusok, liquortéri tisztás folyamatok és különböző eredetű liquorcsorgások kimutatása, differenciálása, a liquorsipoly helyének pontos meghatározása

2. 2. Shuntrendszer indirekt vizsgálata (a liquortérbe juttatott radiofarmakon elvezetésének vizsgálata)

2. 3. Gerinccsatorna liquoráramlási akadályt okozó térfoglaló folyamatok kimutatása, spinális liquorpassage zavar lokalizálása, kiterjedésének meghatározása, amennyiben ezek más vizsgálatokkal (CT, MRI) nem tisztázhatók.

3. Kontraindikációk

- A vizsgálat kontraindikációit a bejuttatási mód (lumbális vagy ciszternális) abszolút és relatív kontraindikációi képezik;
- terhesség és gyermekek esetében a vizsgálatból nyerhető információk, ill. a terápiás konzekvenciák meglétének szigorú mérlegelése szükséges,
- és ugyanez vonatkozik a súlyos állapotú, ill. sugárterhelés szempontjából tovább nem terhelhető betegekre.

4. Módszertan

4. 1. Betegelőkészítés

- Betegtájékoztató és a bejegyző nyilatkozat kitöltése (invazív vizsgálat!).
- A bejuttatási módok (ciszterna- vagy lumbálpunkció) megfelelő előkészületek.
- Liquorcsorgás kimutatása esetén a vizsgálatot megelőző napon jelentős (kardiális státusztól függően, folyadékháztartási zavar esetleges fennállásának tisztázása, illetve rendezése után, stb.) folyadékbevitel (2-3 liter) javasolt, ami a vizsgálat napján is folytatandó.

4. 2. Szükséges előzetes anamnesztikus, ill. klinikai adatok

- Anamnézis, eddigi vizsgálatok, eddigi és jelenlegi betegségek pontos dokumentációja.
- A vizsgálatig végzett képalkotó eljárások vizsgálati leletei és felvételei (a lehető legfrissebb CT/MRI), shuntvezetési zavar fennállása esetén a shuntszár lefutásáról RTG felvétel.

4. 3. Radiofarmakon

- 100-300 MBq ^{99m}Tc-DTPA
- A beadás módja: intrathecalisan. A ciszternális beadás biztosítja a legjobb képminőséget (alacsony testhátér); posztpunkciós panaszok nem jelentkeznek.

A ciszternapunkció abszolút és relatív kontraindikációinak figyelembevételével, a klinikai kérdés függvényében, ciszternapunkciót rutinszerűen nem végző szakemberek hiányában ettől szükséges eltérni.

4. 4. Adatgyűjtés

- Liquorcsorgás esetén közvetlenül a felvételt megelőzően, a csorgás provokálása szükséges (fejlógatás, fekvőtámasz, hasprés, stb.), illetve a 3 és 6 órás felvételek között az orrüregbe, füljáratokba tamponok helyezendők (orr-fül-gégész, vagy ebben gyakorlott szakember által).
- Planáris felvételek: 4 irányú (AP, PA, jobb, bal) a fejről a bejuttatást követően 1, 3, 6, 24 óra elteltével (LEHR kollimátor, 256x256 mátrix, 300.000 beütés 1, 3, 6 órás felvételek és 100.000 beütés a 24 órás felvételek esetében). Spinális liquorcsorgás gyanúja esetén a feltételezett területről ugyanilyen paraméterekkel minden időpontban 4 irányú felvételek készítenők. Minden felvétel időpontjában 30 sec. alatti beütésszám meghatározása AP/PA felvételeken a fej,

a lumbális tér, a hólyag és a vesék felett a liquorfelszívódás megítéléséhez, ill. liquorcsorgás esetén a 6 órás képek előtt az eltávolított orr-fül-tamponok aktivitását mérni kell.

- SPECT felvételek: 6 és 24 órában (liquorcsorgás, arachnoidális ciszta esetén 1, és 3 órás begyűjtésekkel kiegészíteni, szükség esetén gyakrabban) (LEHR kollimátor, 64x64 mátrix, 64 felvétel, 10, szükség esetén 20 sec/felvétel idővel).

Spinális liquorcsorgás gyanúja esetén a liquorsipoly feltételezett területéről SPECT begyűjtés (vizsgálat) készítenőd.

- Teljestest vizsgálat 1, 3, 6 óra elteltével a shuntrendszer indirekt vizsgálata esetében, a shuntrendszer lefutásának leképezésére, az esetleges megtekeredés, szakadás, szivárgás, stb. tisztázására.

AP felvétel készítenőd a shunt típusától függően (VP – has, VA – szív) a has/szív régióról. Ha a disztális szár a 6 órás felvételeken sem ábrázolódik kielégítően, a felvételek a szelep pumpálását követően megismétlendők.

Megjegyzés: A fent megadott időpontok a ciszternális beadásra vonatkoznak. Lumbális beadás esetén az első felvételsorozat 1.5 órára készül.

4. 5. Adatfeldolgozás

- A kamera, az alkalmazott kollimátor, valamint a felvétel paramétereinek függvényében a lehető legjobb felbontást és képminőséget adó rekonstrukciós módszert és szűrést célszerű használni.
- A kiértékeléshez olyan programot kell használni, amely lehetővé teszi az eltérő időpontokban készült SPECT vizsgálatok azonos térbeli helyzetbe hozását és azonos szeletek készítését, valamint az így készült szeletsorok egymás melletti megtekintését.
- CT/MRI-rel történő képregisztráció és fúzió megbízhatóbb lokalizációs pontosságot nyújt.

4. 6. Interpretáció, leletezés

4. 6. 1. A leletnek tartalmaznia kell:

- A liquor áramlás útjának leírását a ciszterna magnából, a kamrarendszer aktivitásának időbeli alakulását (nincs aktivitás, átmeneti kamrai reflux, tartós kamrai reflux, kamrai trézszer depozíció), a subarachnoidális convexitastelődés teljességét, vagy akadályozottságát, valamint a liquor felszívódás ütemét.

- Arachnoidalis ciszta vizsgálata esetén az egyéb képalkotó vizsgálatok eredményeivel összevetve foglalunk állást a cisztának a liquortérrel való kommunikációjának mértékéről és a radiofarmakon kiürülésének üteméről a ciszta területéből.
- Liquorcsorgás vizsgálatokor meg kell határozni a sipoly helyét, a liquorcsorgás intenzitását, az orr-fül-tamponok aktivitását és közölni a vizsgálat teljes ideje alatt a klinikailag tapasztaltakat (láttunk-e váladékcsgorgást az orrüregekből, stb.).
- Shunt vezetés vizsgálatokor le kell írni a disztális szár lefutását, esetleges megtöretését, szivárgását, átjárhatóságát és minden esetben a radiofarmakon eloszlási helyét.
- Az előzetesen vázolt módon az intracranialis liquoráramlásról is nyilatkozni kell.

4. 6. 2. Képi dokumentáció

- A lelet mellé adott képanyagot (hardcopyt) olyan módon kell elkészíteni, hogy a klinikus a leletben megemlített fontosabb elváltozásokat azonosítani és lokalizálni tudja.

5. Sugárterhelés

Radiofarmakon	Legnagyobb sugárterhelést kapó szerv mGy/MBq		Effektív dózis mSv/MBq	
	Lumbalis beadás	Ciszternális beadás	Lumbalis beadás	Ciszternális beadás
^{99m} Tc-DTPA	Gerincvelő 0,046	0,013	0,011	0,0066
	Vörös csontvelő 0,029	0,0085		
	Húgyhólyag fala 0,017	0,010		

6. Ajánlott irodalom

1. Borbély K, Functional imaging of cerebrospinal fluid pathology. Clin Neurosci/Ideggy Szle 2004;57 (9–10):301–312.
2. Andrew T, Schuster DM, Alazraki N. [A Clinician's Guide to Nuclear Medicine](#). 2nd Ed. Society of Nuclear Medicine; 2006. 161-193.